

**Βιβλιοθήκες:
Μουσεία γνώσης, τόποι ανάγνωσης**

**Αικατερίνη Δούκα-Καμπίτογλου
Ομότιμη καθηγήτρια Α.Π.Θ.,
Μέλος του Δ.Σ. της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO**

Αν κάνουμε μια ιστορική αναδρομή αναζητώντας την αρχή του θεσμού της βιβλιοθήκης, από τις αρχαιότερες βιβλιοθήκες των αιγυπτιακών ναών γεμάτες παπύρους περνάμε στη Σχολή του Αριστοτέλη που η εκτεταμένη έρευνά του στους τομείς της φιλοσοφίας, της ιστοριογραφίας, της ποίησης και των θετικών επιστημών βασίστηκε, μεταξύ άλλων, σε μια πολύ μεγάλη συλλογή βιβλίων, μετά στη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας όπου δέσποζε η επιγραφή «Ψυχής Ιατρείον», και στις βιβλιοθήκες της Περγάμου, της Αντιόχειας, της Ρώμης, και του Βυζαντίου. Στην Οικουμενική Βιβλιοθήκη των Πτολεμαίων συγκεντρώθηκαν εκατοντάδες χιλιάδες παπύρινα, όπως και κάθε άλλης μορφής «βιβλία», χαρακτηριστικά της πολιτισμικής παράδοσης του κάθε λαού: από τα ξύλινα βουδιστικά βιβλία ως τις μεγάλων διαστάσεων πήλινες πινακίδες και τις αναθεματικές στήλες των Βαβυλωνίων και των Χαλδαίων. Δυστυχώς, πυρκαγιές, λεηλασίες, αρπαγές έπληξαν και εξαφάνισαν το βιβλιακό πλούτο της αρχαιότητας. Η συνεχής ίδρυση, καταστροφή και επανίδρυση βιβλιοθηκών σηματοδοτεί τη μάταια προσπάθεια του αρχαίου κόσμου να διασώσει τις γνώσεις και τη σοφία του μέσα από τις μεγάλες συλλογές των βιβλίων του.

Η σύγχρονη βιβλιοθήκη, ως οργανωμένος χώρος ταξινόμησης και φύλαξης βιβλίων, μουσείο γνώσης και τόπος ανάγνωσης, αποτελεί μια πολύτιμη συντροφιά για τον απλό αναγνώστη και το μελετητή, αλλά και το απαραίτητο εργαλείο του ερευνητή που αποδύεται σε επίμονη και συστηματική αναζήτηση γνώσεων πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Η εξοικείωση με τη βιβλιοθήκη είναι το πρώτο βήμα για την εξοικείωση με την έρευνα. Βέβαια, σε έναν κόσμο που αλλάζει, αλλάζουν αναγκαστικά και κάποια χαρακτηριστικά της βιβλιοθήκης. Η γνώση όλο και περισσότερο αποτυπώνεται σε ψηφιακού τύπου βιβλία και περιοδικά. Το ταξίδι και η επίσκεψη σε βιβλιοθήκες του εξωτερικού συχνά μετατρέπεται σε «πλοήγηση» στο Διαδίκτυο. Αυτή η εύκολη και χαμηλού κόστους πρόσβαση στις παγκόσμιες γνώσεις είναι μια αδιαμφισβήτητη πρόκληση.

Ζούμε άραγε σήμερα το τέλος της εποχής των βιβλιοθηκών; Η νέα εκπαιδευτική τεχνολογία έχει φέρει ριζικές ανατροπές στην αποθήκευση των γνώσεων και κατά συνέπεια στον τρόπο πρόσβασης σε αυτές. Σε μια εποχή όπου ο «χώρος» πάει να αποσπαστεί από τον «τόπο», μια και επιτρέπει, ή μάλλον επιβάλλει, σχέσεις από απόσταση, ποιο θα είναι το μέλλον της συλλογικής αυτής συγκέντρωσης τόμων; Ευτυχώς, οι βιβλιοθήκες, πανεπιστημιακές, δημόσιες, δημοτικές, ιδιωτικές, σχολικές ακόμα πατούν σε μια συγκεκριμένη υλική τοποθεσία, και όχι άυλη και «εικονική» που τη διατρέχουν οι επιρροές από τα πέρατα σαν διακινήσεις φαντασμάτων. Πάμε λοιπόν στη βιβλιοθήκη για διάβασμα, για έρευνα σε βάσεις δεδομένων, για δανεισμό, για ενημέρωση, για γνώση, για συζήτηση, αλλά και για άμεση επαφή και σχέση με το βιβλίο, το χώρο της βιβλιοθήκης, την ανθρώπινη παρουσία. Αν στόχος της ζωής μας δεν είναι μόνο η πληροφορία, αλλά και η γνώση και, ίσως, η σοφία – ας θυμηθούμε το στίχο του Άγγλου ποιητή T.S. Eliot που αναρρωτιέται: «Πού είναι η Ζωή που χάσαμε μέσα στη ζωή / πού είναι η σοφία που χάσαμε μέσα στη γνώση / πού είναι η γνώση που χάσαμε μέσα στην πληροφόρηση;». Πιστεύω ότι η βιβλιοθήκη ως «κιβωτός της γνώσης του κόσμου» μπορεί ακόμα να συνδέει αυτές τις τρεις παραμέτρους και να μας οδηγεί σε νέες ανακαλύψεις και αποκαλύψεις. Για το λόγο αυτό χαιρετίζω με μεγάλη

χαρά εκ μέρους της UNESCO την καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας Βιβλιοθηκών, μια γιορτή που προβάλλει αυτούς τους μοναδικούς θεματοφύλακες της γνώσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε τόπου.